

Høringsuttalelse fra Gartnerboligen barnehage om forslag til endringer i barnehageloven; plikt til å vurdere barns norskkunnskaper før skolestart m.m.

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsnotat med forslag til endringer i barnehageloven, plikt til å vurdere alle barns norskkunnskaper før skolestart, datert 26. november 2020.

Gartnerboligen barnehage er en kommunal barnehagen på Skullerud i Oslo øst. Vi har en mangfoldig barnegruppe i vår barnehage og arbeider daglig med å støtte barns språkutvikling og skape et godt og inkluderende språkmiljø for alle barn hos oss. Vi opplever at tematikken i dette lovforslaget i stor grad berører vår barnehagehverdag, og ønsker derfor å komme med en høringsuttalelse til lovendringsforslaget. Her er vårt innspill:

Vi støtter ikke departementets foreslåtte endring av barnehageloven. Vi mener det strider mot vår profesjonsetiske overbevisning om et helhetlig syn på barns danning og læring, samtidig som det er lite trolig at den foreslåtte vurderingspraksisen vil tjene formålet. Vi mener at en styrket grunnbemanning med god kompetanse på barns språkutvikling og språklæring i barnehagene i stedet er det som trengs. Vi vet at barn lærer språk best i sosiale samspill, både med andre barn og med voksne, og vi vet at det tar tid å lære et språk, for ikke å snakke om flere språk samtidig. Man må eksponeres jevnlig, i varierte situasjoner, og få god tid til både å lytte, snakke og samtale. Man må få øve seg, møte anerkjennelse, bli oppmuntret og oppleve mestring. Vi mener det er viktig at rammebetingelsene er på plass slik at personalet kan tilby sin tilstedeværelse, tid til utvidende samtaler med barn, aktiv deltakelse i lek, samt gi barna varierte opplevelser og erfaringer, og la dem bruke sanser og kropp når de lærer språk. Kvalitet, kompetanse og tid er nøkkelord når barnehagene skal tilby et inkluderende språkmiljø der alle barn blir møtt i forhold til sine evner og forutsetninger, og der alle barn blir løftet videre i sin utvikling med personalet som støttende stilas.

Forslaget i høringen tar til ordet for at alle landets barn skal vurderes, for å sikre at barnehagen avdekker eventuelle norskspråklige utfordringer hos enkeltbarn. Dette begrunnes med at noen barn starter i skolen uten å kunne godt nok norsk og derfor står i fare for å falle utenfor i undervisningen. Vi mener også at det er viktig at barna er best mulig rustet i overgangen barnehage-skole, og at det er ønskelig at alle barn har god språkkompetanse når de begynner på skolen. Men vi vil hevde at barns behov for særskilt norskopplæring i skolen, ikke er en konsekvens av mangelfull vurderingspraksis i barnehagen. Tall viser at barnehagen fanger opp og iverksetter tiltak for langt flere barn enn de som får vedtak om særskilt norskopplæring ved skolestart. For skoleåret 2019-2020 ble det gjort 4 782 vedtak om særskilt norskopplæring for førsteklassingene. Samtidig viser Utdanningsdirektoratets statistikk at godt over 11 500 barnehagebarn mottok tiltak for å styrke sin norskspråklige utvikling. Vi vurderer dette slik at barnehagen fanger opp, og iverksetter tiltak for langt flere barn enn de som får vedtak om særskilt norskopplæring ved skolestart. Dermed er det liten grunn til å slå fast at vedtakene om særskilt norskopplæring i første klasse, er en følge av at barnehagene overser flerspråklige barns utfordringer.

Arbeidet med språk og språkmiljø prioriteres allerede svært høyt i barnehagene. Barnehagelærere gjør kontinuerlige vurderinger av barns allsidige utvikling, inkludert språk. Språkarbeidet, og barnehagens plikt til å vurdere alle barns språkutvikling, er også godt ivaretatt i dagens rammeplan (Kunnskapsdepartementet 2017). Der står det blant annet følgende: «Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling» (s. 23). «Personalet skal følge med på barnas kommunikasjons og språk, og fange opp og støtte barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker, som er lite språklig aktive, eller som har sen

språkutvikling» (s. 24). Rammeplanen presiserer også at barnehagen skal *«bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige kompetanse»* (s. 24). Rammeplanens føringer innebærer at barnehagelærere i samarbeid med styrer og foreldre, gjør kontinuerlige vurderinger av barnas språkutvikling. Vurderingen starter den dagen et nytt barn kommer til barnehagen og temaet arbeides med over tid. Vurderingen foregår i liten grad gjennom kartlegging av enkeltbarn der ansatte setter seg ned med et skjema. Vurderingen skjer i dagligdagse og naturlige situasjoner for å vurdere hvordan barn bruker språket sitt i sosial samhandling og i hverdagsaktiviteter. For de barna der det vurderes at barnet har mangelfull språkutvikling, settes det inn ekstra tiltak for å utvikle barnets språk og språkmiljøet i barnehagen.

Vi som skriver dette høringssvaret har i det daglige roller som henholdsvis styrer, pedagogisk ledere, barnehagelærere, barne- og ungdomsarbeidere og barnehagemedarbeidere. Noen av oss har jobbet som spesialpedagog med barn med språklige utfordringer, noen som språkpedagog for minoritetsspråklige barn, og styrer er masterstudent ved Høgskolen i Innlandet, på studiet Master i tilpasset opplæring. Dette høringssvaret skriver vi som profesjonsutøvere med god fagkunnskap om barn og språk, og bred erfaring med barns språktilegnelse. Vi vet at språk er viktig, for nåtidig og fremtidig læring og deltagelse i fellesskapet, og at å støtte barns språktilegnelse er en av barnehagens kjerneoppgaver. Vi er derimot kritiske til om konsekvensene av en vurderingsplikt i praksis vil være med på å fremme barns norskspråklige utvikling. Språklæring skjer i alle hverdagssituasjoner i barnehagen. Språkutviklingen er en aktiv, dialogisk prosess som krever tid, trygge arenaer med nok kvalifiserte ansatte som ser enkeltindividet og gruppen, og som har kunnskap om barns språkutvikling og tilrettelegging av stimulerende språkmiljøer. Tilstedeværende ansatte som er gode rollemodeller og inkluderer barna i samtaler, er helt avgjørende for utvikling og tilegnelse av språk. Innsatsen må derfor rettes mot barnehagenes rammevilkår, for å skape gode språkmiljøer i barnehagene.

Vi vet at barns språktilegnelse tar tid og ikke kan påskyndes med standardiserte verktøy. Dette gjelder særlig for de barna som tilegner seg flere språk samtidig. Forskning viser at flerspråklige barn som regel følger en annen språkutvikling enn enspråklige barn. Det å tilegne seg et andre- eller tredjespråk på et så godt nivå at det kan brukes som undervisningsspråk, er en prosess som forskere hevder normalt kan ta mellom tre og sju år. Samtidig vet vi at det å beherske morsmålet er helt avgjørende for å kunne utvikle språkferdigheter i et andrespråk. Noen barn starter i barnehagen først når de er 4 eller 5 år, fordi de har kommet tilflyttende til Norge da. Disse barna kan ikke forventes å ha lært seg et komplett norsk til skolestart, men de kan ha blitt hjulpet i gang med sin norsk. De skal samtidig oppleve en inkluderende barnehage der de er likeverdige andre barn, ikke mindreverdige på grunn av sine foreløpig begrensede norskferdigheter. Det er store individuelle forskjeller mellom barn, og det må tas hensyn til.

Barnehagen verken trenger eller ønsker en lov som forplikter oss til å vurdere alle barns norskkunnskaper. Det vi trenger er anerkjennelse for at vårt arbeid er komplekst. Komplexiteten er samtidig en forutsetning i vårt pedagogiske arbeid. For hvert enkelt individ i barnehagen er vår oppgave todelt; å støtte det enkelte barn i sin utvikling og å for å kunne delta i et fellesskap. Vi frykter at økte krav til vurderinger, kartlegginger og standardiseringer kan lede fokuset vekk fra et helhetlig, ressursorientert blikk på barnet. Samtidig kan det frata oss den fleksibilitet som er nødvendig, for å se barna og deres ulike måter å lære på. Vi tenker at kartleggingsverktøy kan være et hjelpemiddel for å bedre forstå hva et barn trenger av støtte, men da må det være utformet på en måte som har fokus på tiltakene som skal styrkes i språkmiljøet rundt barnet, og som legger vekt på barnets helhetlige språkkompetanse. Det er de gode tiltakene som er viktige og vil støtte barnas utvikling, ikke vurderinger og kartlegginger i seg selv. Og for å

gjennomføre de gode tiltakene så mener vi altså at ressurser bør brukes til å styrke bemanningen, og tilføre barnehagene flere faste ansatte med kompetanse på barns språkutvikling og språklæring i barnehagen.

Ja til bedre bemanning i barnehagene! Nei til lovfestet plikt om vurdering av barns norskkunnskaper.

De foreslåtte lovendringene vil ikke forbedre hverdagen i vår barnehage, men heller øke kravene til allerede overarbeidede pedagoger og fjerne dem mer fra samvær med barna. Det er mangel på kvalitetstid sammen med barna som er vår store utfordring i språkarbeidet. Vi forstår at dette er kostnadskrevende, men kvalitet koster! Barna trenger oss. Ikke innimellom, men gjennom hele sin dag i barnehagen. Det er dette vi mener er så utrolig viktig at kunnskapsdepartementet forstår, så de beste avgjørelsene kan tas. Mens vi venter på at Regjeringen skal evaluere grunnbemanningsnormen og styrke den ytterligere for alle barnehager, så vil vi ta til ordet for styrket bemanning i områder med levekårsutfordringer og en større andel flerspråklige familier, samt et kvalitetsløft gjennom midler til kompetanseheving for barnehagepersonalet.

Vi slutter oss for øvrig til bydel Østensjøs bydelsadministrasjon sin høringsuttalelse, som vi har gjort oss kjent med. Den er oversendt Byråd for oppvekst og kunnskap, som et innspill til en felles uttalelse fra Oslo kommune.

Oslo, 26.02.21

På vegne av:

Pedagogiske ledere og barnehagelærere,
Barne- og ungdomsarbeidere og barnehagemedarbeidere,
Styrer

ved Gartnerboligen barnehage på Skullerud, bydel Østensjø, Oslo kommune.